

Zagreb, 18. ožujka 2024. godine

Izveštaj o vladavini prava mreže Liberties za 2024. godinu

TRAJNI IZAZOVI: SUDSTVO, SLOBODA MEDIJA I KORUPCIJA IZAZIVAJU ZABRINUTOST I U 2023. GODINI

- **Ovo je najopsežniji neovisan izvještaj dostavljen Europskoj komisiji**
- **Sve su veće zabrane prosvjeda, posebno za klimatske i propalestinske demonstracije**
- **Centar za mirovne studije iz Hrvatske doprinio je izvještaju uz 36 drugih organizacija za ljudska prava iz cijele Europske unije**

Vladavina prava u Europskoj uniji nastavila se pogoršavati 2023. godine jer su vlade država članica dodatno oslabile pravnu i demokratsku kontrolu i ravnotežu, navodi se u novoobjavljenom izvještaju mreže Liberties o vladavini prava u EU 2024. Ograničenja prava na mirne prosvjede značajno su porasla, ali u mnogim slučajevima ta se ograničenja selektivno primjenjuju samo na propalestinske i klimatske prosvjede. Cijeli izvještaj možete preuzeti [ovdje](#).

U svom petom izdanju od 2019. godine, izvještaj ukazuje na najupečatljivija kršenja prava u području pravosuđa, korupcije, slobode medija, sigurnosti novinara, kontrole i ravnoteže, građanskog prostora i drugih sustavnih problema ljudskih prava u Europskoj uniji u 2023. godini. Sveobuhvatna analiza, kao i suradnja od 37 organizacija za ljudska prava koje pokrivaju 19 država članica Europske unije, predstavlja najopsežnije 'izvještavanje u sjeni' o vladavini prava koje je dosad provela neovisna mreža za građanske slobode. Europska komisija razmatra te nalaze u svom godišnjem praćenju vladavine prava, potvrđujući međunarodnu relevantnost izvještaja.

U Hrvatskoj i dalje postoje značajni izazovi u raznim područjima, a posebna zabrinutost je u području pravosuđa, sve lošijem odnosu prema medijskim slobodama i raširenom korupcijom na visokim i niskim razinama vlasti. Zapažen je mali ili nikakav napredak u područjima kao što su odnosi kontrole i ravnoteže, stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva i rješavanje sustavnih pitanja ljudskih prava. Procjena u području pravosuđa ukazuje na stagnaciju. Predložene izmjene i dopune Kaznenog zakona ugrožavaju slobodu izražavanja time što potencijalno kriminaliziraju informiranje javnosti o kaznenim predmetima. Napadi na novinare su i dalje kontinuirani, uz visoku učestalost strateških tužbi protiv sudjelovanja javnosti (SLAPP tužbe). Napori da se osigura pravedna raspodjela državnog oglašavanja i borba protiv SLAPP-ova doživjeli su minimalan napredak od objave Komisijinog izvještaja o vladavini prava 2023. godine. Slično tome, antikorupcijske mjere su stagnirale, bez napretka u uspostavljanju jasnih kriterija ili izmjena relevantnog zakonodavstva primjerice, Zakona o kaznenom postupku ili Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala.

Nacionalni izvještaj o vladavini prava za Hrvatsku izradili su Centar za mirovne studije i Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske – CROSOL. Izvještaj za Hrvatskoj dostupan je [ovdje](#).

U tradicionalno dobro uspostavljenim demokracijama, poput [Francuske](#), [Njemačke](#), [Belgije](#), izvještaj otkriva povremene, ali ne i endemske izazove vladavine prava. Do zabrinutosti dolazi kada postoji mogućnost da neka od stranaka s ekstremističkim stavovima i programom preuzme vlast, jer bi to moglo navedene sporadične probleme pretvoriti u sustavne probleme u budućnosti. U drugim starijim demokracijama, primjerice [Italiji](#) ili [Švedskoj](#), gdje je krajnja desnica došla na vlast i postupno, ali sigurno nagriza vladavinu prava, propadanje se

čini postupnim procesom. To se može pripisati otpornosti tih starijih demokracija i njenih institucija, što ih čini otpornijima na pokušaje preuzimanja. Srećom, taj sporiji tempo propadanja vladavine prava zagovornicima demokracije daje priliku da se mobiliziraju, okupe podršku i suprotstave tim podrivajućim silama. U demokracijama Europske unije u nastajanju, putanja vladavine prava može brzo krenuti – bilo prema oporavku ili padu. Primjer je [Slovačka](#), gdje nedavno uspostavljena vlada inspirirana mađarskim modelom, sustavno razgrađuje demokratske strukture. U međuvremenu, u [Sloveniji](#) nova prodemokratska administracija aktivno radi na popravljajući vladavine prava. Iskustvo [Poljske](#) naglašava zamršeni izazov obnove vladavine prava bez nenamjernog rušenja samih pravnih temelja koje se želi oživjeti. S druge strane, u [Mađarskoj](#) su vidno naglašeni nedostaci ovisnosti isključivo o pritisku i sankcijama EU za provedbu reformi. Unatoč zakonodavnim promjenama, pravi pomak zahtijeva stalnu potporu demokraciji na najnižoj - lokalnoj - razini, budući da institucionalna zarobljenost ostaje trajna prepreka istinskoj promjeni.

Sara Kekuš, programska direktorica Centra za mirovne studije kaže:

"Brojni izazovi o kojima pišemo već petu godinu u izvještajima o vladavini prava ukazuju na polako, ali sigurno zarobljavanje institucija i pad demokratskog standarda. Odnos prema civilnom društvu, skraćivanje propisanog perioda za javno savjetovanje o zakonima i drugim propisima, stavljanje zakona u hitne procedure, uz visoku stopu korupcije, dugotrajnost sudskih postupaka i sužavanje prostora medijskih sloboda jasan su pokazatelj moguće nedemokratske budućnosti za Hrvatsku. Za naredno petogodišnje razdoblje očekujemo uzlaznu putanju u provedbi preporuka i Komisijinog, ali i ovog našeg izvještaja o vladavini prava kako bi naša zemlja ostvarila svoj puni demokratski potencijal za njene građane."

Balazs Denes, izvršni direktor mreže organizacija Civil Liberties Union for Europe (Liberties) navodi:

"Izvještaj o vladavini prava za 2024. godinu pokazuje da namjerno nanošenje štete ili zanemarivanje kršenja vladavine prava od strane vlada država članica Unije, ako se ne riješi, može s vremenom prerasti u sustavne probleme. Rastuća krajnja desnica, nadovezujući se na ove zloupotrebe, vrlo će brzo uništiti europsku demokraciju ako Europska komisija ne upotrijebi alate koji su joj na raspolaganju, uključujući prekršajne postupke ili uvjetno zamrzavanje EU fondova, na puno proaktivniji način. Nema potrebe čekati da se pojavi nova zarobljena država poput Mađarske s nesmjernjivim antidemokratskim režimom."

Kontakt:

Karla Kostadinovski, voditeljica odnosa s javnošću

Centar za mirovne studije

Email: karla.kostadinovski@cms.hr

Telefon: 091 2400 185